

Intuïtie in de geneeskunde

© De Tijdstroom uitgeverij, 2011. De auteursrechten der afzonderlijke bijdragen berusten bij de auteurs.
Omslagontwerp: Cees Brake bno, Enschede.

De Tijdstroom uitgeverij BV, postbus 775, 3500 AT Utrecht
Internet: www.tijdstroom.nl
E-mail: info@tijdstroom.nl

Deze uitgave is tevens als e-book verkrijgbaar.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16b Auteurswet 1912 juncto het Besluit van 20 juni 1974, Stbl. 351, zoals gewijzigd bij het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471, en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp. Voor het overnemen van gedeelten uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden.

ISBN 978 90 5898 206 3
NUR 870

Femkje Jonker, Carline Tacke (redactie)

Intuïtie in de geneeskunde

De Tijdstroom, Utrecht

Inhoud

Voorwoord	(7)
Hoofdstuk 1	De neurobiologie van geheugen en intuïtie <i>Prof.dr. D.F. Swaab</i> (9)
Hoofdstuk 2	Klinisch denken, kunst of kunde? <i>Prof.dr. H.S.A. Heymans</i> (23)
Hoofdstuk 3	Dokter en intuïtie <i>Prof.dr. J.W. Snoek</i> (37)
Hoofdstuk 4	Jamaa el Fna in Mokum <i>Drs. N. Dahhan</i> (59)
Hoofdstuk 5	Kennis en intuïtie in wetenschapstheoretisch perspectief <i>Prof.dr. L.M. de Rijk</i> (69)
Nawoord	(77)
Over de auteurs	(79)
Over de redactie	(83)

Voorwoord

Nieuwsgierigheid drijft de mens tot interessante zoektochten. Het resultaat maakt deel uit van de ontwikkeling van de mensheid, en die van de wetenschap in het bijzonder. Zo ook de medische wetenschap. Hoe werkt het menselijk lichaam? Waarom werkt het soms niet en hoe kunnen we daar iets aan doen? Na een historie van medisch wetenschappelijk onderzoek beschikken we over een uitgebreide verzameling van informatie over het functioneren, disfunctioneren en de genezing van het menselijk lichaam. Door middel van onderwijs wordt deze kennis al generaties lang doorgegeven aan de toekomstige dokter om hem of haar te leren de hulpvraag van de patiënt te kunnen beantwoorden. *Evidence-based medicine*, een term die in 1992 gelanceerd is, is een methode om de keuzes die in de geneeskunde worden gemaakt te onderbouwen met bewijsmateriaal uit wetenschappelijk onderzoek. Deze kennis wordt geïncorporeerd in de beantwoording van de klinische vraagstelling en de beslissing voor de behandeling van de patiënt. Het is niettemin de clinicus zelf die de afwegingen maakt en zijn besluit neemt; op basis van de beschikbare evidentie, maar ook de specifieke klinische situatie en de wensen van de betreffende patiënt wegen mee. Alles bij elkaar is het een uitgebreid proces. Soms klinkt daarbij een belletje of hebben we een gevoel, nog vóór we zijn begonnen met wikken en wegen; *intuïtief* weten we dat er iets of juist niets aan de hand is.

Geheimzinnig bijna, een student kan zijn leermeester bewonderen om de snelle diagnose, een gave die voor de beginneling soms onbereikbaar lijkt. Dit intrigerende fenomeen intuïtie, wekte onze nieuwsgierigheid. Waar en hoe manifesteert intuïtie zich? Is het een aangeboren eigenschap, een te verwerven vaardigheid, een combinatie van beide? Is intuïtie betrouwbaar? En, toegespitst op het medische vlak, welke rol speelt intuïtie in de geneeskundige praktijk? Kunnen we de intuïtieve klinische blik ontwikkelen, en zo ja, hoe? Wat is de rol van de patiënt daarbij, en zouden cultuurverschillen de dokter kunnen misleiden of ook kunnen helpen?

Deze vragen leidden ons naar het organiseren van een symposium, dat in oktober 2010 in het Academisch Medisch Centrum (AMC) in Amsterdam plaatsvond. Tijdens dit symposium spraken drie zeer interessante sprekers over kennis en intuïtie in de geneeskunde. Vanuit verschillende invalshoeken probeerden ze een antwoord te geven op de eerder gestelde vragen. Professor Swaab heeft als neurobioloog een uitgebreide expertise op het gebied van de anatomie en fysiologie van ons brein en hij heeft onze vragen proberen te beantwoorden door uit te leggen welke functie intuïtie volgens hem heeft en waar dit proces plaatsvindt.

Professor Heymans is jarenlang hoofd van de opleiding kindergeneeskunde in het AMC geweest en heeft zich veel beziggehouden met kennisoverdracht. Zijn bijdrage richtte zich op de educatieve aspecten van ons vak en de rol die intuïtie daarin kan spelen.

Professor De Rijk gaf als filosoof zijn mening over het begrip intuïtie op basis van een overzicht van de manier waarop men in de wetenschap grip op het fenomeen intuïtie heeft proberen te krijgen. Na afloop van het symposium hebben wij de sprekers gevraagd hun lezing te bewerken tot een hoofdstuk voor dit boek. Tevens vroegen wij professor Snoek en de heer Dahhan om een hoofdstuk bij te dragen. Professor Snoek deed voor zijn promotie onderzoek naar probleemoplossingsprocessen. Hij vat op kundige wijze de literatuur over het diagnostisch proces samen en geeft zijn mening over de rol van intuïtie hierin. De heer Dahhan, een Nederlandse kinderarts van Marokkaanse afkomst, bouwde tijdens zijn carrière expertise op wat betreft de multiculturaliteit in de geneeskunde en beschrijft de (mis)leidende invloed van de herkomst van de patiënt. Door deze brede expertise te verzamelen hebben wij geprobeerd het boek zo samen te stellen dat de lezer zijn eigen idee kan vormen over de rol van intuïtie in ons vak.

Carline Tacke en Femkje Jonker